

Mindre hackspett, teckning Ralf Wistbacka.

KARTERING AV MINDRE HACKSPETTEN I LARSMO OCH JAKOBSTAD ÅR 1992

Hotad art

Säkrast finner du mindre hackspetten i den "röda boken" om utrotningshotade arter i Finland. Den har beteckningen "hänsynskrävande" på grund av att den enligt vinterfågeltaxeringarna minskat märkbart under de senaste årtiondena.

Med lite tur kan vi också finna den i lövdominerade strandskogar där en del murkna stubbar och gamla lövträd fått stå kvar.

I Jakobstad och Larsmo kände man till ett fåtal mindre hackspettrevir och då liknande biotoper finns i rätt stor utsträckning gjordes en omfattande inventering under våren och försommaren 1992. Undersökningen utfördes av Jakobstadsnejdens Natur/ornitologiska sektion och Mellersta Österbottens Ornitologiska Förening i samråd med Miljövårdsnämnderna i Jakobstad och Larsmo.

Metodik och undersökningsområde

För att locka fram mindre hackspettar i reviren användes bandinspelningar med revirläte och trumning. Lätena spelades ut 5-10 minuter och observerade mindre hackspettar och deras beteende noterades. Mindre hackspetten är en typisk lövskogsfågel och därför koncentrerades undersökningarna till lövskogar. Landhöjningen i kombination med en flack strandrelief har ställvis danat vidsträckta alskogar på fastlandet och i skärgården. Vidare finns i den yttre skärgården flerstädes skärgårdsbjörkskogar. Så gott som alla mer betydande lövskogsområden besöktes 1-4 gånger under inventeringarna. Undersökningsområdet omfattade Jakobstad och Larsmo och områden med märkbart lövinslag sammanfaller med bandutspelningspunkterna i figur 1.

Resultat

Mindre hackspettar observerades på 30 olika ställen och på basen av observationerna har de indelats i följande kategorier:

1. Säkra revir (16)

Kriterier för ett säkert revir är: En eller flere observationer av ett par, obser-

vation av hane eller fågel som svarat på attrapp med hest läte eller vingflader som ingår i artens parningsbeteende.

2. Troliga revir (10)

Kriterier för troligt revir är: En eller flere observationer av fåglar i lämplig biotop. Fågeln svarar på attrapp med revirläten och/eller trumning.

3. Övriga observationer (4)

Kriterier för övrig observation: Fågeln har identifierats som mindre hackspett men platsen eller tidpunkten ej lämplig. Avser bl.a. observationer under det inledande skedet av häckningsperioden då fåglarna ännu flyttar på sig.

Med beaktande av att alla lämpliga områden inte besöktes och att en del lämpliga biotoper som besöktes bara en gång var tomma uppskattades antalet par av mindre hackspett till minst 30 st. Utav dessa fanns 13 i Jakobstad och 17 i Larsmo.

Reviren kunde vara rätt enhetliga men ofta utgjordes de av en mosaik av olika typer av lövskogar eller lövdominerade skogar. Utgående från den dominerande skogstypen i de delar av reviren där fåglarna oftast sågs har reviren översiktligt uppdelats på följande typer:

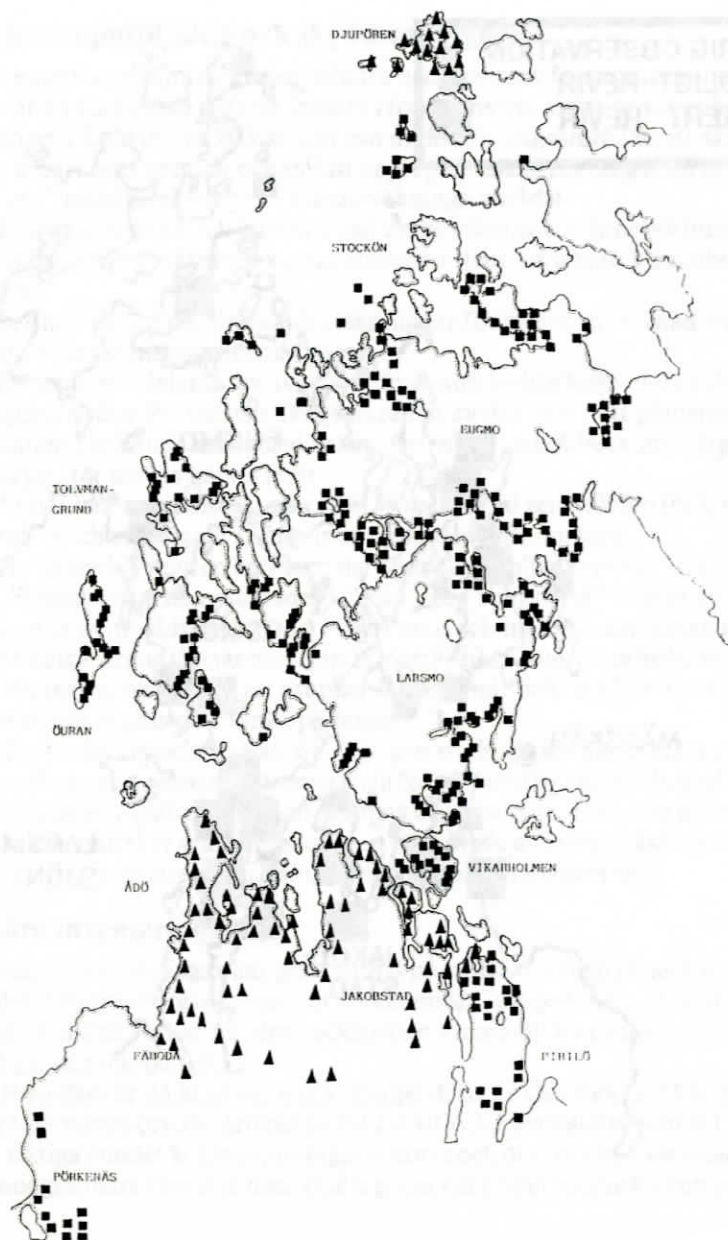
Tabell 1. Revirens biotopfördelning 1992

Ordinär strandlövskog	14 revir
Strandlund	8 revir
Skärgårdsbjörkskog	4 revir
Parklik skog med gamla träd	3 revir
Lövdominerad ekonomiskog	1 revir

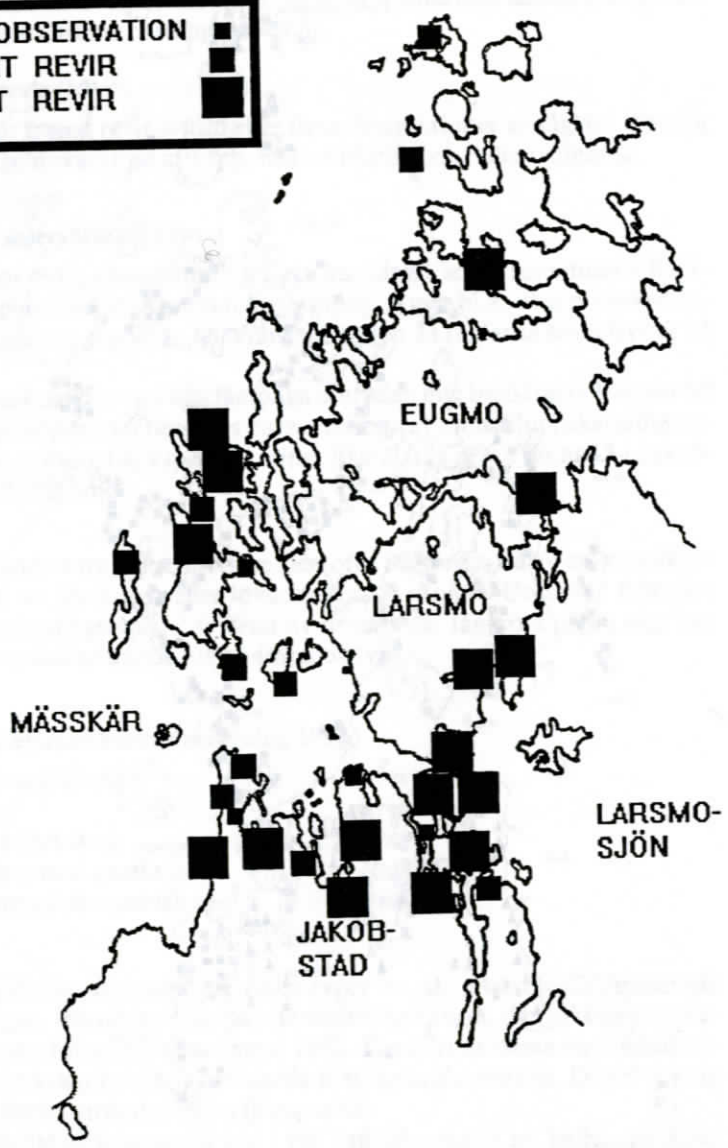
Som av tabellen framgår var olika typer av al- eller björkdominerade strandskogar, ibland med lundartad undervegetation, den viktigaste förekomstplatsen för mindre hackspett 1992. Flertalet av dessa var i naturtillstånd eller mycket försiktigt behandlade skogsbruksmässigt. De befann sig i regel på flacka stränder eller i forna sund.

Skärgårdsbjörkskogarna var i två fall påverkade av kalhyggen eller gallringar medan de övriga var i naturtillstånd.

De parkliga skogarna innehöll gamla lövträd men också en del murkna lövträd lämpliga som boplatser. Den lövdominerade ekonomiskogen var närmast att förlikna vid en skärgårdsbjörkskog.

Figur. 1. Undersökningsområdet fyrkant = besökt 1 gång, triangel = besökt 2-4 gånger.

Figur 2. Observationer av mindre hackspett 1992.

Fortsatt uppföljning och skyddsmöjligheter

En forstätt uppföljning av den mindre hackspettens förekomst är angelägen för att försöka få reda på trender i förekomsten. Detta år var enligt ornitologer i Karleby, ca 20 km norr om undersökningsområdet, ett sällsynt gott mindre hackspett-år och endast upprepade undersökningar torde ge en bild av "medelförekomsten" i undersökningsområdet.

En kompletterad och intensifierad undersökning borde också innefatta boletning för att närmare kunna studera artens revirkra i Jakobstadsnejden.

Alltnog verkar det finnas förutsättningar för artens fortlevnad i de nuvarande förekomstområdena.

De centrala delarna av två revir är naturskyddsskogar i Jakobstads mångbruksplan för stadens skogsområden medan ännu ett planeras som ett sådant i följande mångbruksplan. Arten har också beaktats i åtgärdsförslagen för övriga kända revir.

5 revir hamnar inom SL-områden i förslaget till generalplan för Larsmo skärgård och ytterligare 3 finns inom strandskyddsområdet.

Av de övriga reviren befinner sig 12 stycken i olika typer av strandskogar. Strandskogarna omnämnes i "Råd i god skogsvård" i form av kvarlämnande av skyddskappor vid avverkning och med en rekommendation att sumpiga strandskogar med gamla lövträd skall lämnas orörda, samt en allmän rekommendation att grupper med döende och murkna lövträd och stubbar bör sparas med tanke på faunan.

Tyvärr är det också så att då alskogen stigit tillräckligt mycket upp ur havet så vandrar granen in. Denna i och för sig naturliga utveckling påskynas ofta genom gallringshyggen, dikning och granplantering. Då den mindre hackspetten skyr granskog skulle ett bevarande av arten också förutsätta att en del strandnära skogar skulle bibehållas som lövskogar.

Andra inventeringar

Liknande inventeringar har genomförts på ett fåtal ställen i andra delar av landet. I Björneborgs-trakten var förekomsten rätt god. Men i bland annat Lahtis-trakten verkar mindre hackspetten kunna bli lika sällsynt som den vitryggiga hackspetten.

Hurudant är då läget för arten i övriga delar av Österbotten? I Kvarkenområdet inrapporteras årligen ca 2-12 revir och i Sydösterbotten 0-1 revir. Det riktiga antalet är förhoppningsvis större och det vore mycket angeläget att noggrannare inventeringar skulle göras i det österbottniska kustlandet.